

felturva és összevissza hányva feküdtek az omladék körül, kisebb-nagyobb mélységre a földben: de már mellékletek nélkül. Ép sírt sem lehetett többé találni. Ugy hogy ez alkalomból néhány koponyán és kereszt alakú téglán kívül, minők az omladékban bőven találtattak, gyűjteményünknek semmi gyarapodása sem lőn.

Rárós falu.

Raros	1456	Kekthoraros	1519	Kentőraros	1557—
Raros	1478	Rárós	1551		1558
Raros	1488	Raros	1551	Kekthoraros	1555
Raros	1499	Raros	1553	Kekthoraros	1561
Raros	1549	Kektoraros	1553—	Kéktó-Rárós	1564
Kek Tho	Raros		1561	Raros	1560
	1560	Keekthoraros	1563	Kéktó és Rárós	1664
Kektoraros	1563	Raros	1656	Raros	1664
		Kéktó és Rárós	1661		

Rárónak őseink egy madár-fajt hittak, melylyel ma már nem vagyunk tisztában Némelyek¹ a halász-sast, mások² a fekete gémet, mások a kócsag fajta gémet, mások végre a sólymot értik alatta. A természet-rajzban nem használják többé e szót, s alkalmazása leginkább a kocsisok közt maradt fen, kik lovaiknak szokták e nevet néha adni. Hajdan több helységet is neveztek el e madarokról, a hol t. i. azok tartózkodtak s az ilyen nevű helyek száma akkor nagyobb is volt, mint ma; mert egyebek közt találunk ilyeneket Temes,³ Krassó⁴ és Csanád megyékben⁵ is, hol

¹ Czuczor-Fogarassí, M. ny. szótára.

² Jerney. Magy. nyelvkincsek.

³ Ráró sziget, Pesty, Krassóm. tört. II., I. 74., 138.

⁴ Ráró sziget, u. o. II., II. 205.

⁵ Rárósteleke, Borovszky, II. 504.

azok már régen elenyésztek. Kéktó-Rárósnak a Kék-tó nevű nagy területű víztől irták az oklevelek, melynek partján a falut telepítették: bár a XVI. században Kék-tó falu külön is említetik, mint ezt később látni fogjuk s ily formán a Kéktó-Rárós inkább a két egyesült falut jelenti.

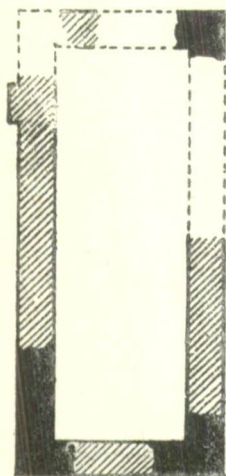
Először azonban Ráróست ülték meg s ez sokkal korábban történt annál az időnél, melyből az első írott adat reánk eljutott. Ez idő- | 1456
ben, ugyanis, a hely már el volt pusztulva s mint ilyen Hód és Vásárhely tartozékát képezte, egyéb e tájon fekvő pusztákkal együtt, melyek Hunyadi Jánosnak megnevezetten újra adományoztattak.¹ Még a Hunyadiak korában ismét helyreállott a község, úgy hogy mikor Gáji Horvát Gergely a vásárhelyi uradalmat magának megszerezte, már ekkor Ráróست annak tartozékai közt, mint | 1462
falut, említik. Ez idő tájon Dóczi Péter volt e vidéken a legnagyobb vagyon szerző. Ő vette zálogba nem sokára a vásárhelyi uradalmat is 6 ezer frtért,² mely összeg azonban, az akkori | 1478
pénzértéket véve tekintetbe, oly magas volt, hogy annak föltevésére készlt, hogy az egyezés eredetileg is aligha több nem volt zálog- | 1481
ügyletnél. Pár év múlva ugyan ezen Dóczi fiai, János és Miklós, Vásárhelyen levő két jobbágy telkőket elcserélték Rét-kopáncsi Vincze Imre és neje kék-tó-rárósi részbirtokukért.³ Mindazáltal Dóczi még így se lett az egész Rárós ura, mit onnét tudunk, hogy mikor tíz évvel később a földvári zendülés történt, a kihallgatott tanuk

¹ Az adom. levél, a müncheni kir. államlevéltárból másolva, a békésm. múzeumban.

² Borovszky, I. 119—120.

³ U. o.

közt Serjényi László rárósi jobbágya, Rárósi Osvát és felesége is említettnek.¹ Ez a László 1488 birtokos volt az ide közel eső Mező-Szöllősen is. De bár a falut a mellette elterülő tóról nevezték: még sem volt ebben magának a falunak része, a mit Kerei Bálint alispán és Csanád megye szolgabirái bizonyítanak abból az alkalomból,

37. sz. A rárósi templom alapja.

midőn vizsgálatot tartottak 1499 a felett, hogy Ongor János vajda és Derek-egyház földesura, a nyul-szigeti apácák donát-tornyai jobbágyain erőszakoskodott s midőn megállapították, hogy a terjedelmes tóban a nádlás joga „ős idők óta folytonosan Donát-tornya, Mágocs és Derek-egyháza falvakat közösen illette“;² a mi az ököljog ezen korszakában alig jelentett egyebet, mint, hogy Rárós ujdonsült birtokosai a nevezett faluk földesuraival hatalom és befolyás dolgában épenséggel nem versenyezhettek, bár tudjuk, hogy idővel a Serjényiek és Dóczyiak befolyása is megnövekedett, oly arányban, a minőben mind több földet és hivatalt szereztek.

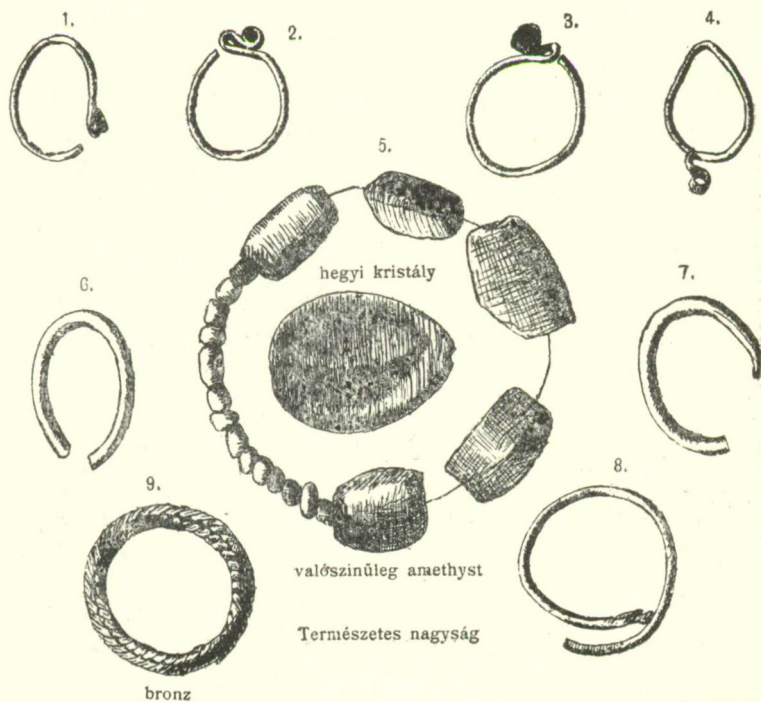
Ez azonban csak a második században történt.

A falu temploma a Veres-halm-on állott, hol azt Varga tanár által 1894-ben ásattam meg. A munka nem ment könnyen, mert a templom

¹ Karácsonyi János, a Békés vm. rég. társ. évkönyvében 1887. 99.

² Orsz. lt. Dl. 20884.

déli része a halmon keresztül vivő dülő-utra esett, míg az északi és keleti oldalak, a halom elkopása következtében, már a sík földre kerültek le. Mind a mellett az alap téglá sorai itt maradtak meg legépebben, egyebütt pedig csak a furkózott földrétegek mutatták az építési vonalat, néhol pedig

38. sz. Rárósi, középkori leletek.

már azok is hiányoztak. Az emberi csontok a templom alap közelében általán véve rendetlenül, szétszórva találtattak s csupán az északi részen találtak 4 bolygatatlan sírt, azokban 4 darab bronz haj gyűrűt, egy darab nyílt ezüst fülbevaló karikát, két darab fülbevaló karikát, és egy darab drótból font bronz haj gyűrűt, melyek

az Árpád-korra utalnak. A koponyák közül egy pár szintén gyűjteményünkbe jutott. Az omladékból végezetre egy szentelt víz-tartó összeilleszthető darabokban, 2 darab márványkő és agyag cserép töredékek is kerültek elő.

Kék-tó falu külön létezett s róla az ujkorban lesz szó.

Sámson falu.

Samson	1446	Sámson	1563	Sámson	1774
Samsony	1455	Sámson	1563	Sámson	1776
Sampson	1456	Sámson	1564	Sámson	1787
Samson	1463	Sáncson	1647	Sámson	1788
Sámson	1549	Sámson	1663	Sámson	1799
Samson	1552	Sámson	1701	Sámson	1808
Sámson	1556	Sáncson	1723	Sámson	1814
Sámson	1561	Sáncson	1752		

A falu hihetően alapítójától kapta nevét. Minthogy a szomszédságban (Kutas stb.) a Bór nemzetség volt birtokos s minthogy Sámson, ez a ritkán használt személynév, az Árpádok körében épen e nemzetségnél előfordul, valószínűnek tarthatjuk, hogy e helység Bór Sámsonról neveztetett el, kiről egyebet nem tudunk: mint hogy IV. Béla uralkodása alatt becső volt.' | 1259

Mikor a faluról az irások beszélni kezdenek, akkor az a hód-vásárhelyi uradalom tartozékát képezte, mely tudvalevőképen már Zsigmond király idejében Hunyadi János tulajdona volt s mint ilyet nyerte azt vissza az országgyű- | 1450
léstől a Szekcei Herczegek ellen folytatott perében, midőn t. i. ezek hamis oklevelek alapján a

¹ Fejérnél i. m. IV. II. 519. V. ö. Wertner I. 119.